

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ
ВІДОКРЕМЛЕНИЙ СТРУКТУРНИЙ ПІДРОЗДІЛ «РІВНЕНСЬКИЙ ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ
НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ БІОРЕСУРСІВ І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ
УКРАЇНИ»

Економічне відділення
Циклова комісія економічних дисциплін

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ФІНАНСИ, ГРОШІ І КРЕДИТ

(назва навчальної дисципліни)

освітньо-професійна програма Менеджмент
(назва освітньо-професійної програми)

галузь знань 07 Управління та адміністрування
(шифр і назва галузі знань)

спеціальність 073 Менеджмент
(шифр і назва спеціальності)

спеціалізація _____
(назва спеціалізації)

відділення економічне
(назва)

Програму навчальної дисципліни ФІНАНСИ, ГРОШІ І КРЕДИТ розроблено на основі освітньо-професійної програми «Менеджмент», спеціальності 073 Менеджмент галузі знань 07 «Управління і адміністрування», затвердженої Вченою радою НУБІП України, протокол №2 від 28 вересня 2022 року.

Розробники: Бондарчук Ірина Павлівна, викладач економічних дисциплін, викладач-методист, спеціаліст вищої категорії

(вказати авторів, їхні посади, наукові ступені та вчені звання)

Програму навчальної дисципліни розглянуто і схвалено на засіданні циклової комісії економічних дисциплін

Протокол від 29 серпня 2025 року № 1

Голова циклової комісії економічних дисциплін

29 серпня 2025 року

(підпис)

Віктор Позначовський

(ініціали та прізвище)

Погоджено методичною радою ВСП «РФК НУБіП України»

Протокол від «29» серпня 2025 року № 1

«29» серпня 2025 року

Голова

(підпис)

Людмила БАЛДИЧ

(ініціали та прізвище)

©Ірина БОНДАРЧУК, 2025

©ВСП «РФК НУБіП України, 2025

1. Опис навчальної дисципліни

Галузь знань, напрям підготовки, спеціальність, освітньо-професійний ступінь	
Освітньо-професійний ступінь	Фаховий молодший бакалавр
Галузь знань	07 Управління та адміністрування
Спеціальність	073 Менеджмент
Характеристика навчальної дисципліни	
Вид	обов'язкова
Загальна кількість годин	90
Кількість кредитів ECTS	3
Кількість змістових модулів	3
Мова викладання, навчання та оцінювання	Українська
Курсовий проєкт (робота)	-
Форма контролю	залік
Показники навчальної дисципліни для денної форми навчання	
Форма навчання	денна
Рік підготовки	2025-2026
Семестр	1
Аудиторні години:	56
Лекційні	36
Практичні	20
Семінарські	-
Самостійна робота	34
Кількість тижневих годин для денної форми навчання:	
-аудиторних	4 год
-самостійної роботи студента	4 год

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета вивчення дисципліни – набуття фахівцями компетенцій щодо формування системи фундаментальних знань з теорії фінансів, грошей та кредиту, засвоєння закономірностей функціонування фінансової системи та грошового ринку як теоретичної основи державної монетарної політики і розвитку банківської справи

Завдання: визначення сутності і форм прояву грошових і фінансових відносин, механізмів їх регулювання в державі і на рівні суб'єктів господарювання, засвоєння закону грошового обігу, розуміння механізмів його дії, наслідків встановлення кон'юнктури на фінансовому ринку і вибору відповідних фінансових інструментів для ефективного розвитку бізнесу і поліпшення соціально-економічного стану в країні.

Місце навчальної дисципліни освітній програмі. Вивчення дисципліни створює базу для розуміння таких дисциплін як «Політична економія», «Економіка підприємства та статистика», «Фінанси підприємства», «Ціноутворення» тощо.

Як результат вивчення навчальної дисципліни здобувач освіти повинен **знати:**

- об'єктивні передумови виникнення, суть, функції, характерні ознаки фінансів;
- структуру фінансової системи і принципи її побудови;
- поняття фінансового механізму, його складові елементи;
- соціально-економічну природу, елементи, принципи організації та функціонування податкової системи;
- місце та роль бюджету держави в системі державних фінансів, джерела бюджетного фонду, напрями їх використання;
- структура бюджетної системи і принципи організації бюджетного устрою;
- причини виникнення, форми державного кредиту, види державного боргу і способи коригування державної позикової політики;
- визначальні риси фінансів підприємств, джерела формування, процес розподілу та напрями використання фінансових ресурсів підприємств різних форм власності та господарювання;
- теорії грошей;
- закони грошового обігу;
- принципи і завдання фінансово-грошової політики;
- складові грошово-кредитного і фінансового механізмів та їх інструменти.

уміти:

- чітко обґрунтувати термінологічний словник дисципліни «Фінанси, гроші і кредит»;
- застосовувати під час прийняття рішень фінансові методи важелі, стимули, санкції;
- використовувати у фінансовій практиці методи управління фінансами, фінансового планування, організаційні форми фінансового контролю;

- ефективно поєднувати форми і методи бюджетного планування на стійкості різних стадіях бюджетного процесу;
- визначати джерела формування фінансових ресурсів підприємницьких структур, оптимізувати їх рівень і структуру;
- вживати заходів щодо зміцнення фінансової стійкості та платоспроможності суб'єктів підприємництва;
- практично застосовувати фондові інструменти в діяльності на ринку цінних паперів і валютних ринках.

Очікувані результати навчання та сформовані компетентності:

Після вивчення дисципліни «Фінанси, гроші і кредит» у здобувачів освіти формуються такі **компетентності**:

Загальні:

ЗК 5. Здатність застосовувати знання в практичних ситуаціях.

ЗК 6. Здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології.

ЗК 7. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

Фахові:

СК 01. Здатність використовувати теоретичний та методичний інструментарій фінансової, економічної, математичної, статистичної, правової та інших наук для розв'язання складних завдань у сфері фінансів, банківської справи та страхування.

СК 02. Здатність здійснювати професійну діяльність згідно з вимогами законодавства.

СК 15. Здатність визначати і виконувати професійні завдання із забезпечення та реалізації технологічних, виробничих та інноваційних процесів для прийняття управлінських рішень у підприємствах аграрної сфери.

Програмні результати навчання.

РН 01. Знати економічні категорії та закони для розуміння зв'язків, що існують між процесами та явищами в різних економічних системах.

РН 10. Формувати і надавати облікову-аналітичну інформацію для ухвалення управлінських рішень з метою підвищення ефективності бізнесу

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Сутність фінансів, фінансової системи, фінансової політики та фінансів суб'єктів господарювання

Тема 1.1. Сутність фінансів, їх функції і роль

Фінанси як наука. Міжгалузевий характер курсу «Фінанси», його зв'язок з іншими дисциплінами навчального плану. Роль дисципліни у формуванні професійних навичок висококваліфікованих спеціалістів економічного напрямку підготовки. Склад, структура, послідовність викладання курсу. Предмет фінансової науки. Сутність і характерні ознаки фінансів. Специфічні сфери, функції фінансів та їх характеристика. Фінансові ресурси: суть, класифікація, джерела формування та напрямки використання. Історичні етапи становлення та розвитку фінансів.

Тема 1.2. Фінансова система України

Поняття фінансової системи як об'єкта управління. Структура та принципи побудови фінансової системи. Характеристика сфер і ланок фінансової системи. Правові, організаційні основи фінансової системи та державне регулювання фінансових відносин. Об'єкти і суб'єкти управління фінансами. Органи управління фінансами та їх функції.

Характеристика Міністерства Фінансів України, Державної фіскальної служби України, Державної казначейської служби України та їх структурних підрозділів у регіонах щодо оперативного управління фінансами.

Тема 1.3. Фінансова політика і фінансовий механізм

Фінансова політика – складова частина економічної та соціальної політики держави. Типи і види фінансової політики. Фінансові методи, важелі та інструменти реалізації фінансової політики. Фінансовий механізм та його елементи.

Опрацювання нормативних актів, що регулюють фінансову політику і фінансовий механізм.

Тема 1.4. Фінанси господарських суб'єктів і домогосподарств

Поняття і класифікація суб'єктів господарювання. Суть, функції, основи організації фінансів підприємств. Основи організації фінансової діяльності комерційних підприємств і організацій. Особливості організації фінансів некомерційної господарської діяльності. Фінанси неприбуткових установ і організацій. Фінанси громадян-підприємців як суб'єктів господарювання. Домогосподарство як суб'єкт фінансових відносин. Суть, функції фінансів домогосподарств. Джерела формування та порядок використання доходів населення. Проведення фінансових розрахунків з формування фінансових результатів суб'єктів господарювання.

Змістовий модуль 2. Податкова і бюджетна система. Державний кредит.

Тема 2.1. Податки і податкова система

Сутність, призначення і функції податків. Класифікація податків та їх види. Принципи оподаткування, характеристика елементів податку. Податкова система і фіскальна політика держави. Податкове законодавство України. Органи державної фіскальної служби України та їх функції.

Ознайомлення зі структурою ОДПІ та роботою електронного кабінету з формування податкової звітності платників податків.

Тема 2.2. Бюджет і бюджетна система

Необхідність, суть і функції бюджету. Бюджетний механізм фінансового регулювання і посилення його конструктивного впливу на реалізацію стратегії економічного і соціального розвитку України. Бюджетна система України: поняття і принципи побудови. Поняття бюджетного процесу та його складові етапи. Організаційні засади бюджетного планування. Порядок складання, розгляду і затвердження проектів державного і місцевих бюджетів.

Тема 2.3. Державний кредит і державний борг

Економічна природа та роль державного кредиту. Форми державного кредиту та класифікація державних позик. Державний борг: сутність і соціально-економічні наслідки. Управління державним боргом.

Змістовий модуль 3. Сутність, функції грошей, грошова система та грошовий оборот.

Тема 3.1. Сутність і функції грошей

Походження грошей. Концепції походження грошей. Поява грошей як результат еволюційного розвитку товарного обміну. Роль держави у творенні грошей. Сутність грошей. Гроші як загальний еквівалент і особливий товар. Гроші як абсолютно ліквідний актив. Функціональний підхід до визначення сутності грошей. Гроші як гроші та гроші як капітал. Форми грошей та їх еволюція. Повноцінні гроші: сутність, еволюція. Демонетизація золота. Сутність та кредитна природа неповноцінних грошей. Розвиток неповноцінних грошових форм. Вартість грошей. Вартість грошей як грошей. Вплив зміни вартості грошей на економічні процеси. Ціна грошей як капіталу. Функції грошей. Поняття функції грошей. Проблема функцій грошей в економічній теорії. Суть, сфера використання та особливості реалізації функцій міри вартості, засобу обігу, засобу платежу, засобу нагромадження, світових грошей. Взаємозв'язок функцій грошей. Вплив на функції грошей зміни вартості грошей. Якісні властивості грошей.

Тема 3.2. Кількісна теорія грошей

Економічні причини появи кількісного підходу до вивчення ролі грошей. Еволюція постулатів кількісної теорії. Номіналістичне трактування суті грошей послідовниками кількісної теорії. Відмінності в поглядах на гроші послідовників кількісної теорії грошей і трудової теорії вартості. Неокласичний варіант розвитку кількісної теорії грошей. «Трансакційний варіант» І. Фішера. «Кембриджська версія» кількісної теорії. Внесок Д. Кейнса в розвиток кількісної теорії грошей. Зміна акцентів в оцінюванні ролі держави в економічному регулюванні та механізмів впливу на економіку. Неминучість інфляційних наслідків реалізації кейнсіанських концепцій. Сучасний монетаризм як альтернативний напрям кількісної теорії. Відмінності монетаристських трактувань ролі держави з регулювання економіки. Внесок М. Фрідмена в розробку монетарної політики на основі неокласичного варіанта кількісної теорії. Грошово-кредитна політика України у світлі сучасних монетаристських теорій.

Тема 3.3. Грошові системи

Суть грошової системи, її призначення та місце в економічній системі. Особливості функцій грошової системи та їх вплив на економіку країни. Елементи грошової системи формують її структуру. Завдання грошової системи. Основні типи грошових систем. Види грошової системи залежно від форми, в якій функціонують гроші. Біметалізм та його форми. Закон Коперника–Грешема. Сутність монометалізму та його типи. Форми золотого монометалізму та їх зміст. Переваги та недоліки системи обігу знаків вартості. Види грошової системи залежно від втручання держави в економічні відносини. Передумови формування грошової системи України. Історичний перебіг розвитку грошової системи України. Особливості сучасної грошової системи та який вплив вона має на розвиток економіки країни. Структурні елементи національної грошової системи України. Цілі грошово-кредитної політики. Інструменти державного впливу на грошову сферу. Мета державного регулювання грошової сфери економіки. Інструменти центрального банку для впливу на грошову сферу.

Тема 3.4. Інфляція та грошові реформи

Трактування суті інфляції. Приклади неінфляційного зростання цін. Індекси вимірювання інфляції. Основні види інфляції за різними критеріями класифікації. Зовнішні причини посилення інфляційних процесів. Внутрішні причини прискорення інфляційних процесів. Особливості відкритої і прихованої інфляції. Характеристики повзучої, відкритої і галопуючої інфляції. Ознаки гіперінфляції. Інфляція та її позитивний вплив на економіку. Суть дефляції та її вплив на економіку. Відмінності інфляція попиту від інфляції витрат. Дія механізму розвитку інфляційних процесів. Критична точка інфляції і її прояв. Вплив інфляції на економіку та соціальну сферу. Антиінфляційна політика, її основні види. Теорії інфляції, їх основні положення. Перебіг інфляційних процесів в Україні. Визначення грошової реформи. Види грошових реформ, їх ознаки. Особливості проведення грошової реформи в Україні. Наслідки грошової

реформи в Україні.

Тема 3.5 Кредит: форми і види

Економічна сутність кредиту. Основні принципи банківського кредитування. Функції кредиту. Товарна і грошова форми кредиту. Види кредитів. Види банківського кредиту. Відсоток за кредит. Нарахування плати та відсотків за користування кредитами. Специфіка кредитування сільськогосподарських підприємств.

Тема 3.6 Валютні відносини та валютні системи

Поняття валюти. Призначення та сфера використання валюти. Види валюти: національна, іноземна, колективна. Біржова та позабіржова торгівля валютою. Валютні ризики та методи валютного страхування. Об'єкти та суб'єкти валютного ринку. Роль банків на валютному ринку. Фактори, що впливають на кон'юнктуру валютного ринку. Валютний ринок: суть та основи функціонування. Валютні операції. Види валютних операцій. Котирування валют. Валютний курс, його функції. Суть, основи формування та види валютного курсу. Поняття, значення й механізм забезпечення конвертованості валюти. Валютне регулювання: суть і необхідність. Механізм регулювання валютного курсу: девальвація, ревальвація, валютна інтервенція. Платіжний баланс у механізмі валютного регулювання. Золотовалютні запаси в системі валютного регулювання. Режим валютного курсу в Україні. Валютні системи: поняття, структура, призначення. Види валютних систем: національні, регіональні, світові. Основні елементи національної валютної системи. Розвиток валютної системи України. Еволюція світової валютної системи. Характеристика сучасної світової валютної системи та роль МВФ у її функціонуванні. Баланси міжнародних розрахунків та їхні основні види. Розрахунковий баланс. Баланс міжнародної заборгованості. Платіжний баланс, його загальна характеристика та структура.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин			
	денна форма			
	усього	у тому числі		
лекції		практ.	с.р.	
1	2	3	4	5
Змістовий модуль 1. Сутність фінансів, фінансової системи, фінансової політики та фінансів суб'єктів господарювання				
Тема 1.1. Сутність фінансів, їх функції і роль	4	2	-	2
Тема 1.2. Фінансова система України	6	4	-	2
Тема 1.3. Фінансова політика і фінансовий механізм	8	4	2	2
Тема 1.4. Фінанси господарських суб'єктів і домогосподарств	8	4	2	2
Разом за змістовим модулем 1	26	14	4	8
Змістовий модуль 2. Податкова і бюджетна система. Державний кредит				
Тема 2.1. Податки і податкова система	8	4	2	2
Тема 2.2. Бюджет і бюджетна система	8	4	2	2
Тема 2.3. Державний кредит і державний борг	4	2	-	2
Разом за змістовим модулем 2	20	10	4	6
Змістовий модуль 3. Сутність, функції грошей та грошовий оборот				
Тема 3.1. Сутність і функції грошей	6	2	-	4
Тема 3.2. Кількісна теорія грошей	8	2	2	4
Тема 3.3. Грошові системи	8	2	2	4
Тема 3.4. Інфляція та грошові реформи	8	2	2	4
Тема 3.5. Кредит: форми і види	6	2	2	2
Тема 3.6. Валютні відносини та валютні системи	8	2	4	2
Разом за змістовим модулем 3	44	12	12	20
Усього годин	90	36	20	34

5. Теми лекційних, практичних, семінарських занять та самостійного вивчення

№ теми	№ заняття	Вид навчальної діяльності	Назва теми	Кількість годин
Змістовий модуль 1. Сутність фінансів, фінансової системи, фінансової політики та фінансів суб'єктів господарювання				
1.1.			Сутність фінансів, їх функції і роль	4
	1	лекція 1	Сутність фінансів, їх функції і роль. Фінансові ресурси: суть, класифікація, джерела формування та напрямки використання. Історичні етапи становлення та розвитку фінансів.	2
		самостійне вивчення	Сутність і характерні ознаки фінансів. Специфічні сфери, функції фінансів та їх характеристика. Фінанси як наука. Міжгалузевий характер курсу «Фінанси», його зв'язок з іншими дисциплінами навчального плану. Роль дисципліни у формуванні професійних навичок висококваліфікованих спеціалістів економічного напрямку підготовки. Історичні етапи становлення та розвитку фінансів	2
1.2			Фінансова система України	6
	2	лекція 2	Фінансова система України. Органи управління фінансами та їх функції.	2
	3	лекція 3	Правові, організаційні основи фінансової системи та державне регулювання фінансових відносин. Об'єкти і суб'єкти управління фінансами. Характеристика Міністерства Фінансів України. Державної фіскальної служби України, Державної казначейської служби України та їх структурних підрозділів у регіонах щодо оперативного управління фінансами.	2
		самостійне вивчення	Порівняльна характеристика фінансових систем світу.	2
1.3			Фінансова політика і фінансовий механізм	8
	4	лекція 4	Фінансова політика. Фінансовий механізм	2
	5	лекція 5	Опрацювання нормативних актів, що регулюють фінансову політику і фінансовий механізм	2
	6	практичне заняття 1	Фінансові методи, важелі та інструменти реалізації фінансової політики.	2
		самостійне вивчення	Типи і види фінансової політики.	2
1.4			Фінанси господарських суб'єктів і домогосподарств	8
	7	лекція 6	Фінанси комерційних підприємств.	2
	8	лекція 7	Фінанси неприбуткових установ і організацій. Фінанси громадян-підприємців як суб'єктів господарювання.	2
		самостійне вивчення	Проведення фінансових розрахунків з формування фінансових результатів суб'єктів господарювання.	2
	9	практичне заняття 2	Проведення фінансових розрахунків з формування бюджету домогосподарства.	2
		самостійне вивчення	Фінанси домогосподарств.	4
Змістовий модуль 2. Податкова і бюджетна система. Державний кредит				
2.1.			Податки і податкова система	8
	10	лекція 8	Суть, функції та класифікація податків.	2
	11	лекція 9	Загальнодержавні податки і збори в Україні. Класифікація податків та їх види. Податкове законодавство України. Органи державної фіскальної служби України та їх функції	2
	12	практичне заняття 3	Розрахунок загальнодержавних податків та зборів.	2

		самостійне вивчення	Місцеві податки і збори в Україні.	2
2.2.			Бюджет і бюджетна система	8
	13	лекція 10	Бюджетна система України. Організація бюджетного процесу в Україні	2
	14	лекція 11	Бюджетний механізм фінансового регулювання і посилення його конструктивного впливу на реалізацію стратегії економічного і соціального розвитку України	2
	15	Практичне заняття 4	Порядок складання, розгляду і затвердження проектів державного і місцевих бюджетів.	2
		самостійне вивчення	Доходи і видатки державного бюджету.	2
2.3.			Державний кредит і державний борг	4
	16	лекція 12	Державний кредит і державний борг.	2
		самостійне вивчення	Управління державним боргом.	2
Змістовий модуль 3. Сутність, функції грошей та грошовий оборот				
3.1.			Сутність і функції грошей	6
	17	лекція 13	Походження грошей. Поява грошей як результат еволюційного розвитку товарного обміну. Функції грошей та їх характеристика. Переваги і недоліки бартеру. Сутність кредитних грошей. Сутність та основні ознаки векселя. Виникнення банкноти, її сутність та особливості обігу. Економічна природа чека, його види. Сутність електронних грошей, особливості використання. Сутність депозитних грошей.	2
		самостійне вивчення	Етапи еволюції товарної форми грошей і їх головні відмінності. Властивості благородних металів в ролі грошей. Переваги монети. Знаки вартості та передумови їхньої появи. Сутність паперових грошей і обставини їх виникнення. Можливості використання паперових грошей.	2
		самостійне вивчення	Необхідність грошей. Передумовами появи грошей. Ознаки грошей при здійсненні обмінних операцій. Сутність сучасних грошей як економічної категорії. Форма грошей, розвиток форм грошей.	2
3.2.			Кількісна теорія грошей	8
	18	лекція 14	Економічні причини появи кількісного підходу до вивчення ролі грошей. Еволюція постулатів кількісної теорії. Неокласичний варіант розвитку кількісної теорії грошей	2
	19	практичне заняття 5	Регулювання норми процента у кейнсіанській грошовій теорії. Роль фінансової політики та грошово-кредитної політики у державному регулюванні економіки. Ефект мультиплікатора і його вплив.	2
		самостійне вивчення	Погляди Уільяма Стаффорда на економічне становище Англії. Погляди Томаса Мана та запропоновані ним заходи. Роль держави за Дадлі Нортон. Вартість грошей за Ніколасом Барбоном. Сутність, роль грошей та багатства за Джорджем Берклі. Погляди Джеймса Стюарта.	2
		самостійне вивчення	Механізм підвищення цін в залежності від кількості золота і срібла за Девідом Юмом та «постулат однорідності». Погляди Давида Рікардо на вартість грошей. Взаємозв'язок маси грошей, товарів і цін за Джоном Стюартом Міллем. Концепція переваги ліквідності Дж. М. Кейнса.	2
3.3.			Грошові системи	8
	20	Лекція 15	Суть грошової системи, її призначення та місце в економічній системі. Особливості функцій грошової системи та їх вплив на економіку країни. Основні типи грошових систем.	2

	21	практичне заняття 6	Елементи грошової системи що формують її структуру. Види грошової системи залежно від форми, в якій функціонують гроші. Закон Коперника–Грешема. Види грошової системи залежно від втручання держави в економічні відносини.	2
		самостійне вивчення	Особливості сучасної грошової системи та який вплив вона має на розвиток економіки країни. Структурні елементи національної грошової системи України. Цілі грошово-кредитної політики. Інструменти державного впливу на грошову сферу. Інструменти центрального банку для впливу на грошову сферу.	4
3.4.			Інфляція та грошові реформи	8
	22	лекція 16	Інфляція та грошові реформи	2
	23	практичне заняття 7	Приклади неінфляційного зростання цін. Індeksi вимірювання інфляції. Основні види інфляції за різними критеріями класифікації.	2
		самостійне вивчення	Суть дефляції та її вплив на економіку. Критична точка інфляції і її прояв. Перебіг інфляційних процесів в Україні. Визначення грошової реформи. Види грошових реформ, їх ознаки. Особливості проведення грошової реформи в Україні. Наслідки грошової реформи в Україні.	4
3.5.			Кредит: форми і види	6
	24	лекція 17	Кредит: форми і види. Передумови виникнення кредиту. Етапи кредиту. Причини необхідності кредиту.	2
	25	практичне заняття 8	Нарахування плати та відсотків за користування кредитами.	2
		самостійне вивчення	Суперечності, що вирішуються за допомогою кредиту. Погляди учених щодо суті і ролі кредиту. Переваги та недоліки натуралістичної теорії кредиту. Об'єкти та суб'єкти кредитних відносин. Функції кредиту. Закономірності руху кредиту на мікро- і на макрорівнях	2
3.6.			Валютні відносини та валютні системи	8
	26	лекція 18	Поняття валюти. Призначення та сфера використання валюти. Види валюти Валютні системи: поняття, структура, призначення. Види валютних систем	2
	27	практичне заняття 9	Визначення платіжного балансу країни. Риси платіжного балансу. Структура платіжного балансу. Принципи складання платіжного балансу.	2
	28	Практичне заняття 10	Визначення поняття міжнародних розрахунків. Форми міжнародних розрахунків. Міжнародні кредитні операції. Джерела формування капіталу міжнародного кредитування.	2
		самостійне вивчення	Ознаки міжнародного кредиту. Види міжнародного кредиту. Урядовий кредит. Фірмовий кредит та його різновиди. Суть міжнародного банківського кредиту. Суть експортного кредиту. Суть лізингового кредиту та його види. Переваги і недоліки факторингу і форфейтингу	2
			Всього	90

6. Індивідуальні завдання

№	Тема дисципліни	Вид завдання (реферати, дослідницькі, розрахункові роботи тощо)	Календарні строки і форма контролю
1	Фінанси як історична категорія.	реферат	листопад
2	Соціально-економічна сутність і функції фінансів.	реферат	листопад
3	Фінанси України в умовах реформ.	реферат	листопад
4	Роль і значення фінансових посередників для економіки країни.	реферат	листопад
5	Державна фінансова система у розвинутих зарубіжних країнах.	реферат	листопад
6	Організація фінансового контролю в Україні.	реферат	листопад
7	Державна політика у сфері фінансів та роль держави у розвитку економіки.	реферат	листопад
8	Управління фінансами в розвинутих зарубіжних країнах.	реферат	листопад
9	Фінанси підприємств як основа фінансів суспільства.	реферат	листопад
10	Сучасний стан організації та функціонування системи державних фінансів в Україні.	реферат	листопад
11	Бюджет – основний фінансовий план держави.	реферат	листопад
12	Бюджетний устрій та бюджетна система України.	реферат	листопад
13	Видатки бюджету на соціальний захист населення.	реферат	листопад
14	Сутність податку на додану вартість.	реферат	листопад
15	Акцизний збір як форма специфічних акцизів.	реферат	листопад
16	Структура державного боргу та механізм його формування.	реферат	листопад
17	Державний борг України та механізм його обслуговування.	реферат	листопад
18	Місцеві фінанси як система.	реферат	листопад
19	Місцеві бюджети – основна ланка місцевих фінансів.	реферат	листопад
20	Поняття комунальної власності.	реферат	листопад
21	Джерела формування державних цільових фондів та їх призначення.	реферат	листопад
22	Державні цільові фонди, що входять до складу державного бюджету, та причини їх створення.	реферат	листопад

23	Класифікація економічних ризиків та їх місце у страхуванні.	реферат	листопад
24	Фінансові механізми стабілізації й розвитку страхової справи в Україні.	реферат	листопад
25	Правове регулювання фінансового ринку в Україні.	реферат	листопад
26	Інструменти фінансового ринку, їх економічна та правова природа.	реферат	листопад
27	Міжнародні стандарти розвитку фінансового ринку.	реферат	листопад
28	Європейська валютна система.	реферат	листопад
29	Національна валютна система України.	реферат	листопад
30	Бюджетна система України та однієї із зарубіжних країн (порівняльна характеристика).	реферат	листопад

7. Перелік питань на залік

1. Предмет фінансової науки.
2. Сутність і характерні ознаки фінансів.
3. Специфічні сфери, функції фінансів та їх характеристика.
4. Фінансові ресурси: суть, класифікація, джерела формування та напрямки використання.
5. Історичні етапи становлення та розвитку фінансів.
6. Поняття фінансової системи як об'єкта управління.
7. Структура та принципи побудови фінансової системи.
8. Характеристика сфер і ланок фінансової системи.
9. Об'єкти і суб'єкти управління фінансами.
10. Органи управління фінансами та їх функції.
11. Характеристика Міністерства Фінансів України, Державної фіскальної служби України, Державної казначейської служби України та їх структурних підрозділів у регіонах щодо оперативного управління фінансами.
12. Типи і види фінансової політики.
13. Фінансові методи, важелі та інструменти реалізації фінансової політики.
14. Фінансовий механізм та його елементи.
15. Поняття і класифікація суб'єктів господарювання.
16. Суть, функції, основи організації фінансів підприємств.
17. Основи організації фінансової діяльності комерційних підприємств і організацій.
18. Особливості організації фінансів некомерційної господарської діяльності. Фінанси неприбуткових установ і організацій. Фінанси громадян-підприємців як суб'єктів господарювання.
19. Домогосподарство як суб'єкт фінансових відносин.
20. Проведення фінансових розрахунків з формування фінансових результатів суб'єктів господарювання.
21. Суть, зміст, функції державних фінансів і класифікація їх за рівнем управління.
22. Державні доходи, їх види і джерела формування.
23. Суть, завдання державних видатків, склад і напрямки їх використання.
24. Сутність, призначення і функції податків.
25. Класифікація податків та їх види.
26. Принципи оподаткування, характеристика елементів податку.
27. Необхідність, суть і функції бюджету.
28. Бюджетний механізм фінансового регулювання і посилення його конструктивного впливу на реалізацію стратегії економічного і соціального розвитку України.
29. Бюджетна система України: поняття і принципи побудови.
30. Поняття бюджетного процесу та його складові етапи.
31. Порядок складання, розгляду і затвердження проектів державного і місцевих бюджетів.
32. Бюджетне фінансування та його форми.
33. Економічна природа та роль державного кредиту.
34. Форми державного кредиту та класифікація державних позик.
35. Державний борг: сутність і соціально-економічні наслідки.
36. Управління державним боргом.
37. Суть і механізм функціонування фінансового ринку, його структура.
38. Класифікація фінансових ринків: ринок грошей, ринок кредитних ресурсів, ринок цінних паперів, ринок фінансових послуг.
39. Інструменти фінансового ринку та їх характеристика.
40. Фінансові посередники: класифікація та функціональне призначення.
41. Передумови появи та основні концепції походження грошей.
42. Суть грошей як економічної категорії.
43. Функції грошей та їх розвиток у сучасних умовах.
44. Еволюція форм грошей, що знаходяться в обігу.

45. Вартість грошей та особливості її оцінки.
46. Металістична теорія грошей.
47. Номіналістична теорія грошей.
48. Класична кількісна теорія грошей.
49. Основні напрями неокласичної кількісної теорії грошей.
50. Кейнсіанська теорія грошей.
51. Суть та основні положення монетаризму.
52. Суть та основні суб'єкти грошового обігу.
53. Взаємозв'язок грошового обігу із основними видами ринків.
54. Поняття грошових потоків та схема їхнього руху в економіці.
55. Структура грошового обігу.
56. Поняття грошової маси та грошової бази.
57. Швидкість обігу грошей та фактори, що на неї впливають.
58. Закон грошового обігу.
59. Сутність, структура та призначення грошового ринку.
60. Структура грошового ринку та інституційні основи його функціонування.
61. Поняття, цілі та мотиви формування попиту на гроші.
62. Суть та механізм формування грошової пропозиції.
63. Особливості встановлення рівноваги на грошовому ринку.
64. Сутність грошової системи, її функції і принципи побудови.
65. Основні елементи грошової системи.
66. Основні типи грошових систем та їх історичний розвиток.
67. Особливості формування грошової системи України та характеристика її елементів.
68. Грошова система як основа державного регулювання грошової сфери економіки.
69. Суть, класифікація і форми прояву інфляції.
70. Основні причини і механізм розвитку інфляційних процесів.
71. Вплив інфляції на економіку і соціальну сферу.
72. Основні напрямки антиінфляційної політики.
73. Основні теорії інфляції.
74. Розвиток інфляційних процесів в Україні.
75. Грошова реформа як метод стабілізації національної валюти.
76. Особливості проведення грошової реформи в Україні.
77. Історичні аспекти виникнення кредиту.
78. Необхідність кредиту і передумови формування кредитних відносин.
79. Основні теоретичні концепції кредиту.
80. Суть та ознаки кредиту як економічної категорії.
81. Характеристика основних функцій кредиту.
82. Стадії та закономірності руху кредиту.
83. Особливості товарної та грошової форм кредиту.
84. Види кредиту та їх характеристика.
85. Принципи організації кредитних відносин.
86. Роль кредиту у ринковій економічній системі.
87. Розвиток кредитних відносин в економіці України.
88. Сутність, еволюція та функції фінансового посередництва.
89. Поняття валюти та особливості валютних відносин в економіці.
90. Сутність валютного ринку, його структура, види та учасники.
91. Основні види валютних операцій.
92. Валютний курс і фактори, що на нього впливають.
93. Характеристика основних видів валютних курсів.
94. Валютний ризик та способи управління ним.
95. Поняття та структура валютної системи.

8. Методи навчання

Під час вивчення дисципліни «Фінанси, гроші і кредит» у навчальному процесі застосовуються такі методи навчання:

1. В аспекті передачі і сприйняття навчальної інформації: словесні (лекція, розповідь, бесіда); наочні (ілюстрація, демонстрація); практичні (самостійне виконання практичних завдань).

2. В аспекті логічності та мислення: пояснювально-ілюстративні (презентація); репродуктивні (короткі тестові контрольні).

3. В аспекті керування навчанням: навчальна робота під керівництвом викладача; самостійна робота під керівництвом викладача.

4. В аспекті діяльності в колективі: методи стимулювання (додаткові бали за реферати та індивідуальні завдання).

9. Контроль результатів навчання

9.1. Форми та засоби поточного і підсумкового контролю

Контроль знань студентів здійснюється за модульно-рейтинговою системою.

Засобами діагностики та методами демонстрування результатів навчання здобувачів освіти з дисципліни є:

- індивідуальне опитування, фронтальне опитування;
- модульні контрольні роботи у формі тестування;
- студентські презентації та вступи на семінарських заняттях;
- директорська контрольна робота;
- залік.

Зміст курсу дисципліни «Фінанси, гроші і кредит» поділений на 4 змістовні модулі. Кожний модуль включає в себе лекції, практичні, семінарські заняття та самостійну роботу студентів і завершуються рейтинговим контролем рівня засвоєння знань програмного матеріалу відповідної частини курсу.

У змістовий модуль 1 (ЗМ1) входять теми 1-4, у змістовий модуль 2 (ЗМ2) – теми 5-7, у змістовий модуль 3 (ЗМ3) – теми 8-13.

Після завершення відповідно змістового модуля проводяться **модульні контрольні роботи (МК)**. До модульної контрольної роботи допускаються студенти, які опрацювали весь обсяг теоретичного матеріалу в т. ч і матеріал самостійно, виконали практичні роботи, відпрацювали семінарські заняття.

Рейтингову кількість балів студента формують бали, отримані за модульні контрольні роботи, які проводяться у формі тестування або усного опитування, та середній рейтинг виконання практичних робіт і відпрацювання семінарських занять.

Участь студентів в контрольних заходах обов'язкова. МК проводиться у письмовій тестовій формі, тестові завдання обов'язково включають матеріал, який передбачено до самостійного опрацювання студентами. Також студенти мають виконати практичне завдання у вигляді задачі. Студент, який не виконав вимоги щодо самостійної роботи чи будь якого іншого виду навчальної діяльності, не допускається до складання МК і даний модуль йому не зараховується.

Семестрові бали (семестровий рейтинг) студент отримує як середнє арифметичне балів змістових модулів з усіх тем двох змістових модулів.

Оцінка навчальної успішності студентів здійснюється під час семестрового оцінювання у формі екзамену, який передбачає виконання тестових завдань та вирішення практичного завдання.

9.2. Критерії оцінювання результатів навчання

Критерії оцінювання модульної контрольної роботи, директорської контрольної роботи, усних і письмових відповідей на питання, виконання практичних (лабораторних занять), доповідей на семінарських заняттях, (виконання курсових робіт) – від 0 до 50 балів:

- глибоке, теоретично обґрунтоване розкриття питання; розрахунки, зроблені без помилок, проведено повний аналіз, відображена власна позиція – **48-50 балів**;
- обґрунтоване розкриття питання чи/та розрахунки, зроблені з незначними неточностями, які істотно не впливають на правильність відповіді – **45-47 балів**;
- відповідь не дає повного розкриття питання, не проведено повний аналіз результатів розрахунків, немає власної позиції – **42-44 балів**;
- неповне розкриття питання, доведені до завершення розрахунки але не зроблено їх аналіз; загалом наявні достатні знання – **38-41 балів**;
- питання розкриті фрагментарно, наявні фактологічні помилки під час викладу чи/та помилки під час проведення розрахунків – **34-37 балів**;
- відповідь неповна, наявні суттєві помилки при викладі та проведенні розрахунків – **31-36 балів**;
- відповідь має значні помилки елементарного рівня – **1-30 балів**;
- відсутність відповіді на питання – **0 балів**.

9.3. Оцінювання за формами контролю

Заліковий модуль 1	Заліковий модуль 2	Заліковий модуль 3	Підсумковий контроль (залік)	Разом
20	20	20	40	100%

9.4. Шкала оцінювання

Відсоток правильних відповідей	Рейтинг за п'ятидесятибальною шкалою	Оцінка за п'ятибальною шкалою	Запис у заліковій книжці студента та відомості
97-100	49-50	5	відмінно
93-96	47-48	5	відмінно
90-92	45-46	5	відмінно
85-89	43-44	4	добре
80-84	40,41,42	4	добре
75-79	38,39	4	добре
69-74	35,36,37	3	задовільно
65-68	33-34	3	задовільно
60-64	30,31,32	3	задовільно
менше 60	0-29	2	незадовільно

10. Методичне забезпечення

1. Копія або витяг з навчального плану.
2. Навчальна (типова) програма (за наявності);
3. Програма навчальної дисципліни;
4. Комплексна контрольна робота;
5. Інструкційно-методичні матеріали до самостійної роботи здобувачів освіти;
6. Питання до семестрових заліків (екзаменів);
7. Білети до семестрових заліків (екзаменів);
8. Плани занять;
9. Конспект лекцій з дисципліни;
10. Інструкційно-методичні матеріали до практичних занять;
11. Питання до модульного контролю;
12. Завдання до модульного контролю;
13. Методичні вказівки, рекомендації, розробки, навчальні посібники;
14. Навчально-наочні посібники, електронні посібники, презентації, навчальні фільми, відео сюжети, тощо

11. Рекомендовані джерела інформації

Нормативно-правові акти:

1. Бюджетний кодекс України (зі змінами та доповненнями). URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17>
2. Закон України «Про банки і банківську діяльність» від 7 грудня 2000 року №2121-III (із змінами та доповненнями) URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=3125-12>
3. Закон України «Про валюту і валютні операції» від 21 червня 2018 року №2473-VIII (зі змінами та доповненнями). URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2473-19#Text>
4. Закон України «Про депозитарну систему» від 6 липня 2012 року №5178-VI (зі змінами та доповненнями). URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5178-17#Text>
5. Закон України «Про Загальнодержавну програму адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу» від 18 березня 2004 року №1629-IV (із змінами та доповненнями) URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi&nreg=1629-15>
6. Закон України «Про кредитні спілки» від 20 грудня 2001 року №2908-III (зі змінами та доповненнями). URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2908-14#Text>
7. Закон України «Про Національний банк України» від 20 травня 1999 року №679-XIV (із змінами та доповненнями) URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=679-14>
8. Закон України «Про недержавне пенсійне забезпечення» від 9 липня 2003 року №1057-IV (зі змінами та доповненнями). URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1057-15#Text>
9. Закон України «Про основні засади здійснення державного фінансового контролю» в редакції Закону України №5463-VI від 16.10.2012 (із змінами та доповненнями) URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=2939-12>
10. Закон України «Про платіжні послуги» від 30 червня 2021 року №1591-IX (зі змінами та доповненнями). URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1591-20#n2>
11. Закон України «Про Рахункову палату» від 11 липня 1996 року №315/96-ВР (із змінами та доповненнями) URL: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=315%2F96-%E2%F0>
12. Закон України «Про страхування» від 7 березня 1996 року №85/96-ВР (зі змінами та доповненнями). URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/85/96-%D0%B2%D1%80#Tex>
13. Закон України «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг» від 12 липня 2001 року №2664-III (із змінами та доповненнями) URL:

<http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=2664-14>

14. Закон України «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг» від 12 липня 2001 року №2664-III (зі змінами та доповненнями). URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2664-14#Text>

15. Закон України «Про цінні папери та фондовий ринок» від 23 лютого 2006 року №3480-IV (із змінами та доповненнями) URL: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=3480-15>

16. Податковий кодекс України від 2 грудня 2010 року №2755-VII (зі змінами та доповненнями). URL : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>

17. Постанова Правління НБУ від 29 вересня 2022 року №210 «Положення про випуск електронних грошей та здійснення платіжних операцій з ними» (зі змінами та доповненнями). URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0210500-22#n7>

Основні:

1. Голюк В.Я. Фінанси, гроші та кредит: навч. посіб. К., 2017. 340 с.
http://management.fmm.kpi.ua/wp-content/uploads/2015/05/%D0%A4%D1%96%D0%BD%D0%B0%D0%BD%D1%81%D0%B8_%D0%B3%D1%80%D0%BE%D1%88%D1%96_%D0%BA%D1%80%D0%B5%D0%B4%D0%B8%D1%82_2017.pdf
2. Коваленко Д.І., Венгер В.В. Фінанси, гроші та кредит: теорія та практика. Київ: ЦУЛ, 2019. 578 с.
3. Слободянюк О. В. Фінанси, гроші, кредит : практикум для студентів денної та заочної форм навчання спеціальності 073 «Менеджмент» / О. В. Слободянюк, В. О. Котлубай, Г. Ю. Лазарева, І. Ф. Примаченко. Одеса : НУ «Одеська юридична академія», 2021. 106 с.
<http://dspace.onua.edu.ua/bitstream/handle/11300/15539/%D0%A4%D1%96%D0%BD%D0%B0%D0%BD%D1%81%D0%B8%20%D0%B3%D1%80%D0%BE%D1%88%D1%96%20%D0%BA%D1%80%D0%B5%D0%B4%D0%B8%D1%82%20%D0%BF%D1%80%D0%B0%D0%BA%D1%82%D0%B8%D0%BA%D1%83%D0%BC.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
4. Фінанси, гроші та кредит: навч. посіб. для студентів ВНЗ / Тимохова Г. Б.: Нар. укр. акад. Київ : Видавничий дім «Кондор», 2019. 592 с.
5. Фінанси, гроші та кредит: навчальний посібник / Політило М.П., Хома І.Б., Чубка О.М., Ярошевич Н.Б., Якимів А.І. Львів: Новий Світ-2000. 2022. 234 с.

Допоміжні:

1. Банківська система: навчальний посібник / [Ситник Н.С., Стасишин А.В., Блащук-Девяткіна Н.З., Петик Л.О.] ; за заг. ред. Н. С. Ситник.- Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2020. - 580 с. https://financial.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2020/11/Blashchuk_Petyk_13_end.pdf
2. Береславська О.І. Міжнародні розрахунки та валютні операції : навч. посібник. Ірпінь: Університет ДПС України, 2019. 368 с.
3. Гроші та кредит : підручник / за ред. д.е.н., проф. О. В. Дзюблюка. Тернопіль : ТНЕУ, 2018. 892 с.
4. Грушко В.І., Наконечна О.С., Чумаченко О.Г. Національні фінанси: Підручник. К.: ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК», 2017. 660 с.
https://library.krok.edu.ua/media/library/category/pidruchniki/grushko_0002.pdf
5. Зянько, В. В. Міжнародні розрахунки і валютні операції : навчальний посібник / Зянько В. В., Єпіфанова І. Ю., Мельничук Д. П. Вінниця : ВНТУ, 2021. 106 с.
http://pdf.lib.vntu.edu.ua/books/2021/Zjanko_2021_106.pdf
6. Іванчук Н. В. Гроші і кредит : навчальний посібник. Острог : Видавництво Національного університету «Острозька академія», 2021. 332 с.
7. Маслій Н. Д., Дем'янчук М.А. Фінанси публічного сектору: українські реалії та світовий досвід : навчальний посібник. Одеса : Астропринт, 2022. 384 с.

<http://dspace.onu.edu.ua:8080/handle/123456789/33850>

8. Фінанси : підруч. / Юхименко П.І., Бойко С. В., Голубка С.М. та ін. ; за наук. ред. П.І. Юхименка, С.В. Бойко. К.: Центр учбової літератури, 2018. 416 с.
<https://rep.btsau.edu.ua/bitstream/BNAU/5676/1/Finansy.pdf>
9. Фінансовий ринок: навч. посібник / за ред. д-ра екон. наук, проф.. Б.І. Пшика. Київ: ДВНЗ «Університет банківської справи», 2019. 555 с.
10. Щетинін А. І. Гроші та кредит : навчальний посібник. Дніпро : Університет митної справи та фінансів, 2019. 163 с. URL:
<http://biblio.umsf.dp.ua/jspui/bitstream/123456789/3730/1/%D0%A9%D0%B5%D1%82%D0%B8%D0%BD%D1%96%D0%BD%20%D0%90.%D0%86.%20%D0%93%D1%80%D0%BE%D1%88%D1%96%20%D1%82%D0%B0%20%D0%BA%D1%80%D0%B5%D0%B4%D0%B8%D1%82.pdf>

Електронні ресурси:

1. Офіційний веб-сайт Верховної Ради України. URL: <http://https://www.rada.gov.ua/>
2. Єдиний веб-портал органів виконавчої влади України. URL: <http://https://www.kmu.gov.ua/>
3. Офіційний веб-портал Міністерства економіки України. URL:
<https://www.me.gov.ua/?lang=uk-UA>
4. Офіційний веб-портал Президента України. URL: <http://www.president.gov.ua/>
5. Офіційний сайт Державної служби статистики. URL:<https://ukrstat.gov.ua/>
6. Офіційний сайт Національного банку України. URL: <https://bank.gov.ua/>
7. Офіційний сайт Асоціації українських банків. URL: <http://aub.org.ua>
8. Офіційний сайт Державної казначейської служби України. URL: <http://treasury.gov.ua>.
9. Офіційний сайт Державної аудиторської служби України. URL: <http://www.dkrs.gov.ua>.
10. Офіційний сайт Державної податкової служби України. URL:<https://tax.gov.ua/>
11. Офіційний сайт Кабінету Міністрів України URL:<http://www.kmu.gov.ua/control/>.
12. Офіційний сайт Ліги страхових організацій України. URL:<http://uainsur.com>
13. Офіційний сайт Міністерства фінансів України. URL: <http://minfin.kmu.gov.ua/>
14. Офіційний сайт Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку. URL: <http://www.nssmc.gov.ua/>
15. Офіційний сайт Фонду гарантування вкладів фізичних осіб. URL: <https://www.fg.gov.ua/>
16. Офіційний сайт Співтовариства всесвітніх міжбанківських фінансових телекомунікацій (Society for Worldwide Interbank Financial Telecommunication). URL: <https://www.swift.com/>
17. Офіційний сайт Української фондової біржі. URL: <http://ukrse.com.ua/>